

Vplyv vlastníctva médií na ich nezávislosť a pluralitu

Bratislava, 20. október 2004
INEKO - Inštitút pre ekonomické
a sociálne reformy

Případová studie: Česká republika

Milan Šmíd,
Univerzita Karlova, Česká republika

Případová studie: Česká republika

Současná legislativa a regulace vlastnictví médií:

- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů - **žádné limity**
- Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání - **jedna právnická či fyzická osoba může vlastnit jen jeden celostátní rozhlasový nebo televizní program**
- Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů - **při dosažení dominantního postavení na trhu je třeba souhlas ÚOHS**, hranice dominantního postavení - 40 procent, ale zkoumá se více kritérií (stupeň vertikální integrace soutěžitelů, struktura trhu a tržního podílu nejbližších konkurentů)

Případová studie: Česká republika

Výchozí situace roku 1993:

- téměř veškerá média byla již v soukromých rukou jako důsledek spontánní (1990-1992) a vládou řízené (po roce 1992) privatizace
- **ČTK** definována jako veřejnoprávní organizace
- federální rozhlas (ČSRo) a televize (ČST) zanikly, jejich nástupnické organizace **Český rozhlas** a **Česká televize** jsou na státu nezávislé subjekty
- stát si stále uchovával kontrolu nad dvěma důležitými organizacemi s návazností na média:
  - celostátním distributorem tisku **PNS**
  - tiskárenským komplexem **Česká typografie**.obě později v dluzích a se ztrátou převzaty soukromým sektorem

Případová studie: Česká republika

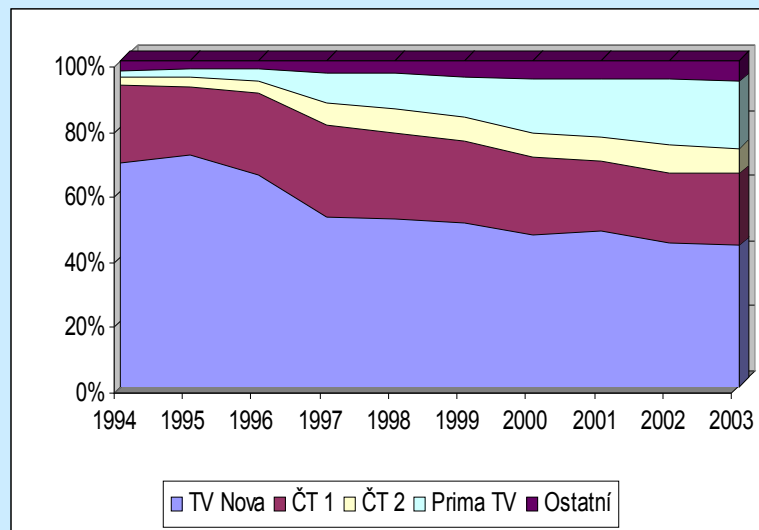
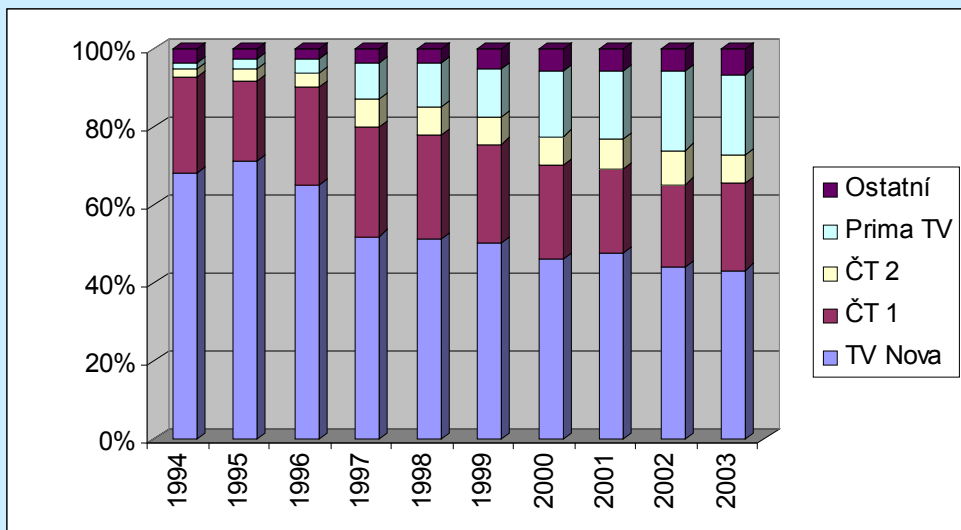
Současný stav:

- Pokud trh médií chápeme jako komplex zahrnující jak tisková média (deníky, časopisy), tak média elektronická (rozhlas, televize), pak v České republice existuje pluralita médií a jejich vlastníků zajišťující podmínky pro vyjádření názorové rozmanitosti pluralitní demokratické společnosti.
- Jestliže však mediální trh jako celek rozdělíme na jednotlivé segmenty, pak zjistíme, že existují dvě oblasti, ve kterých jeden subjekt zaujímá dominantní, ne-li přímo monopolní postavení:
  - televizní vysílání - podíl televize Nova na publiku (trhu) je 40-45%, její podíl na trhu televizní reklamy přesahuje 60%
  - regionální tisk - téměř stoprocentně kontrolován skupinou Vltava-Labe-Press

Případová studie: Česká republika

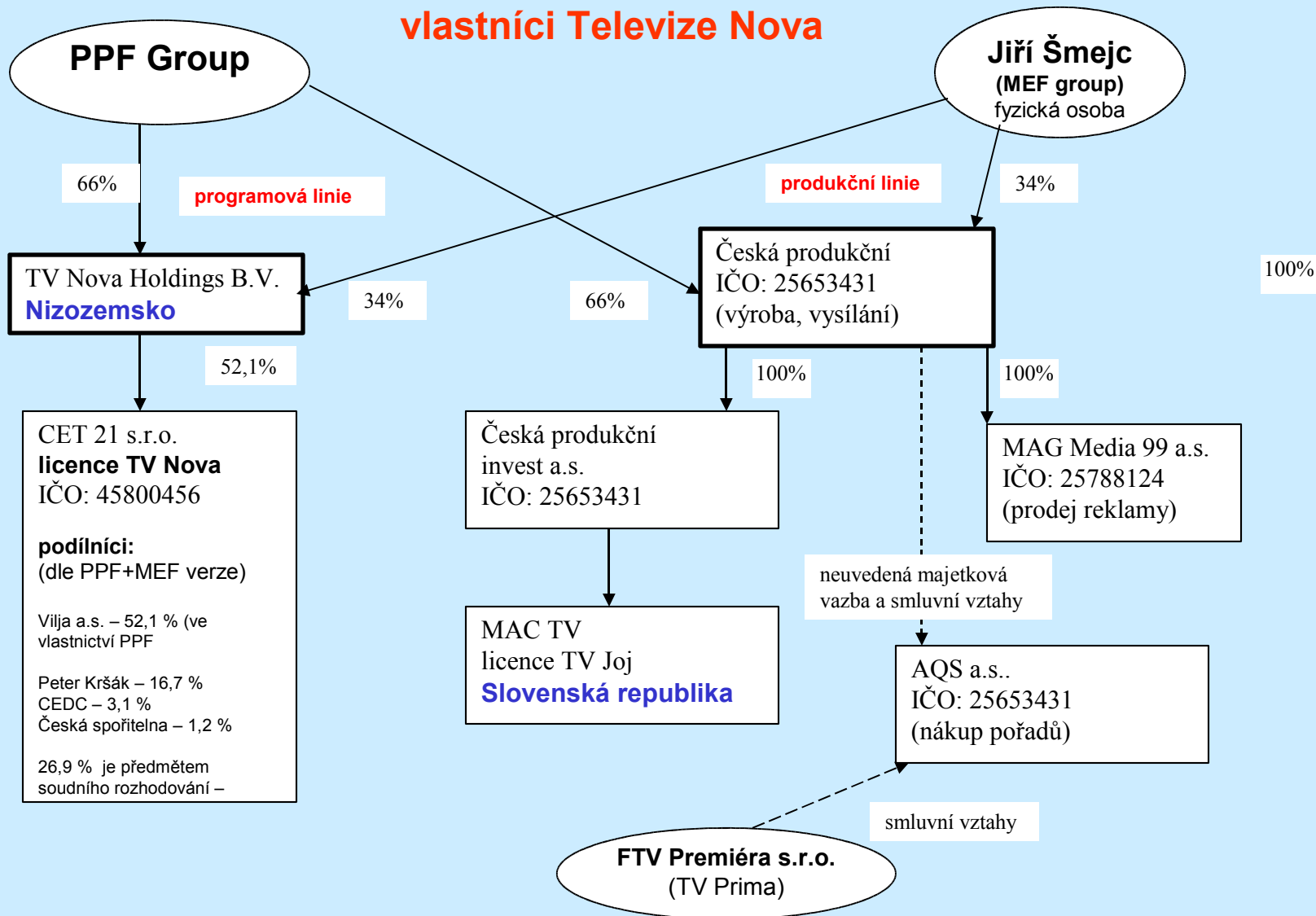
televizní vysílání - podíly na publiku (trhu) českých televizí

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
TV NOVA	68,4	71,2	65,2	52,0	51,3	50,4	46,3	47,7	44,2	43,36
ČT1	24,2	20,6	24,9	27,9	26,7	25,2	23,8	21,5	21,2	22,07
ČT2	2,3	3,0	3,6	7,1	7,3	7,0	7,5	7,6	8,7	7,55
Prima TV	1,7	2,7	3,7	9,1	11,1	12,4	16,5	17,6	20,3	20,58
Ostatní	3,4	2,5	2,6	3,8	3,6	5,0	5,8	5,6	5,6	6,44

Případová studie: Česká republika

vlastníci Televize Nova

Případová studie: Česká republika

Regionální tisk:

- téměř stoprocentně kontrolován společností Vltava-Labe-Press (VLP),

Divize VLP Bohemia v Čechách vydávala na konci roku 2003

45 deníků

a divize VLP Moravia na Moravě

9 deníků.

V Praze VLP vydává

Večerník Praha

a kromě toho VLP tiskne

17 týdeníků jako supplementary k deníkům a

2 samostatné regionální týdeníky

Případová studie: Česká republika

Stanovisko Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže:

Vltava-Labe-Press nemá dominantní postavení na relevantním denního tisku, v němž podíly jednotlivých vydavatelů jsou rozděleny takto:

- VLP 29 %,
- Mafra 22 %,
- Ringier 19 %,
- Borgis 12 %,
- Lidové noviny 5 %

a další (Economia, Futura, Sport) méně než 5 %

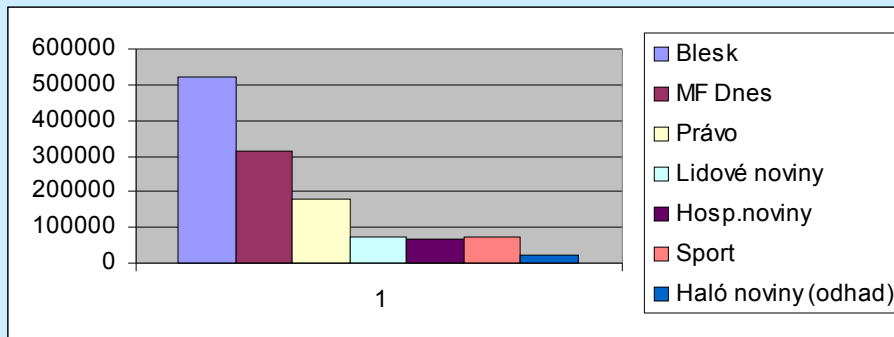
(citováno z rozhodnutí ÚOHS v roce 2001, kdy došlo k přechodu moravských deníků a Večerníku Praha do VLP)

Případová studie: Česká republika

celostátní deníky - vydavatelé, vlastníci, náklad, čtenost

název	vydavatel	vlastník	prodaný náklad červen 2004x)	čtenost 1+2 Q 2004xx)
Blesk	Ringier ČR a.s.	Ringier Nederland B.V. – 100 %	522 581	1 490 000
MF Dnes	MAFRA a. s.	Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft - RBVG 74 %, MaF a.s. 26 %	312 603	1 201 000
Právo	Borgis a.s.	Zdeněk Porybný 91,4 % drobní akcionáři 8,6 %	182 078	620,000
Lidové noviny	Lidové noviny a.s.	Pressinvest a.s. 96,93 % (100 % vlastněná RBVG) drobní akcionáři 3,07 %	72 270	314 000
Hospodářské noviny	Economia a.s.	HB-DJ Investments 77,5 % ČTK 10,9 % drobní akcionáři 11,6%	66,448	211 000
Haló noviny	Futura a.s.	Ústřední výbor KSČM (majorita) + drobní akcionáři	n.a.	49 000
Sport	Čs.sport a.s.	Ringier ČR a.s. – 100 % kontrola získána koncem roku 2003	75 080	294,000

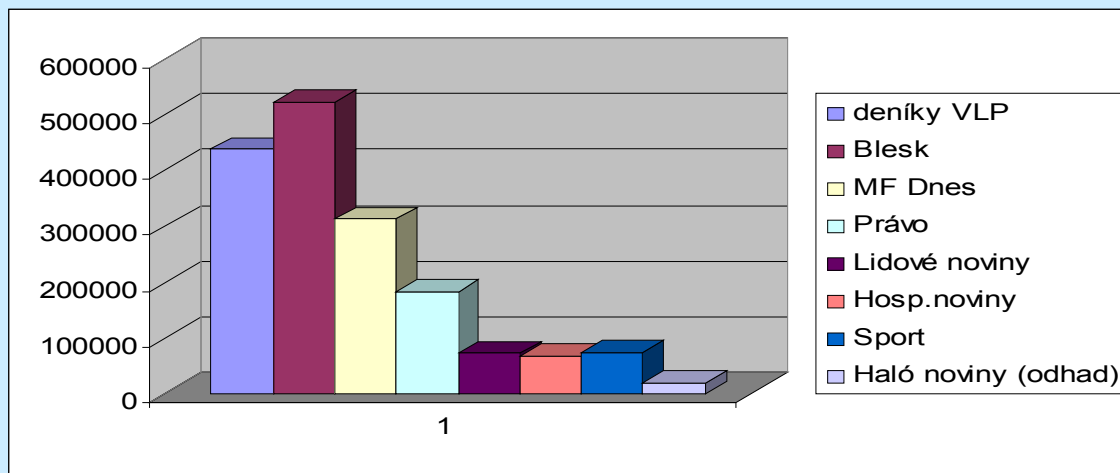

Případová studie: Česká republika

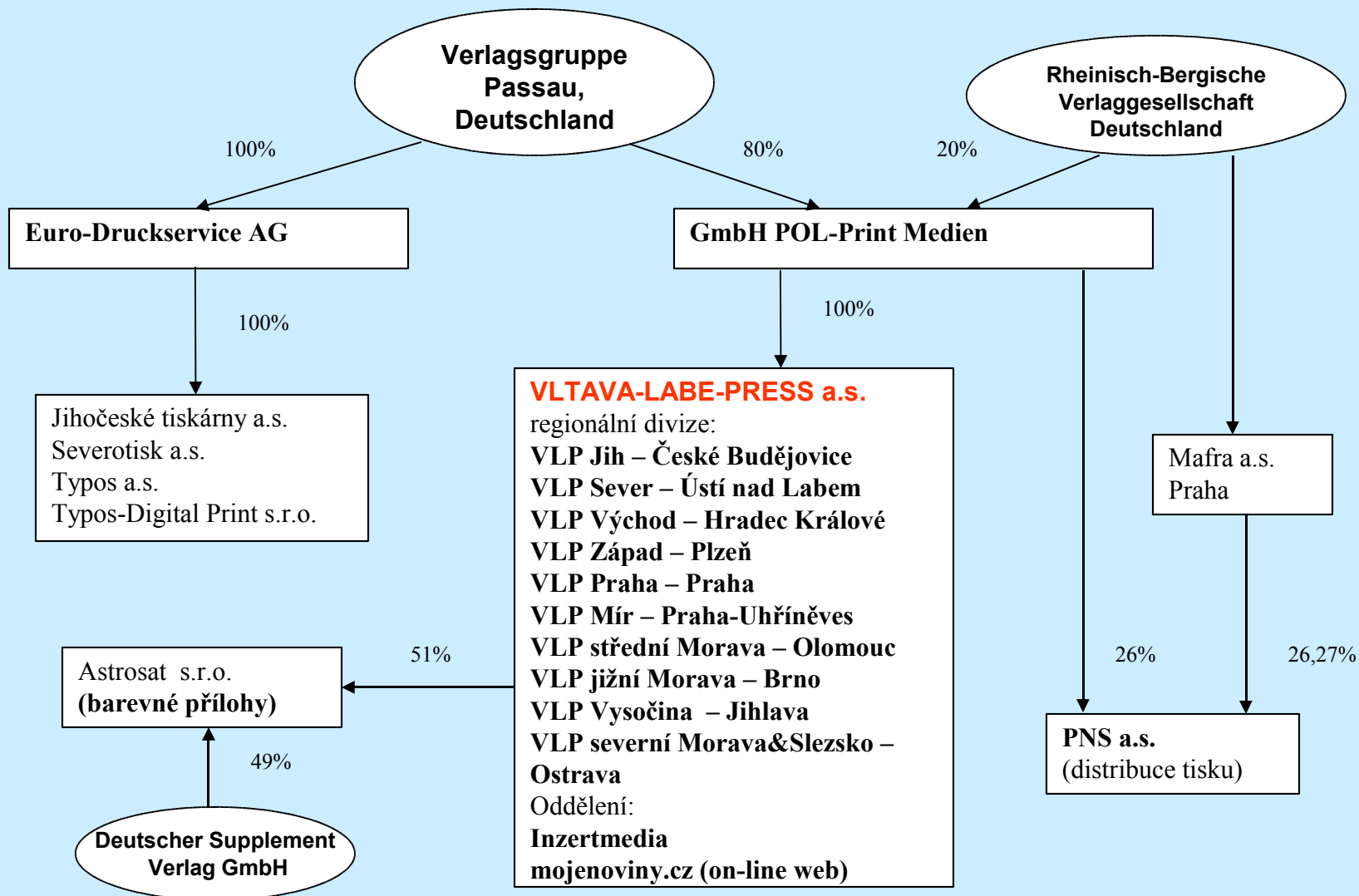
Regionální deníky vydavatelství Vltava -Labe-Press

název	průměrný prodaný náklad, červen 2004x)	čtenost 1+2 Q 2004xx)
Deníky Bohemia	$\Sigma= 281\ 126$	$\Sigma= 893\ 000$
západočeské	59 617	209 000
východočeské	56 444	208 000
severočeské	50 318	168 000
jihočeské	43 735	159 000
středočeské + Večerník Praha	71 732	149 000
Deníky Moravia	$\Sigma= 156\ 824$	$\Sigma= 549\ 000$
Středo- a východomoravské	39 828	193 000
Severomoravské a slezské	54 245	145,000
Jihomoravské	45 019	134 000
Vysočina	17 732	77 000
TOTAL	437 950	1 442 000

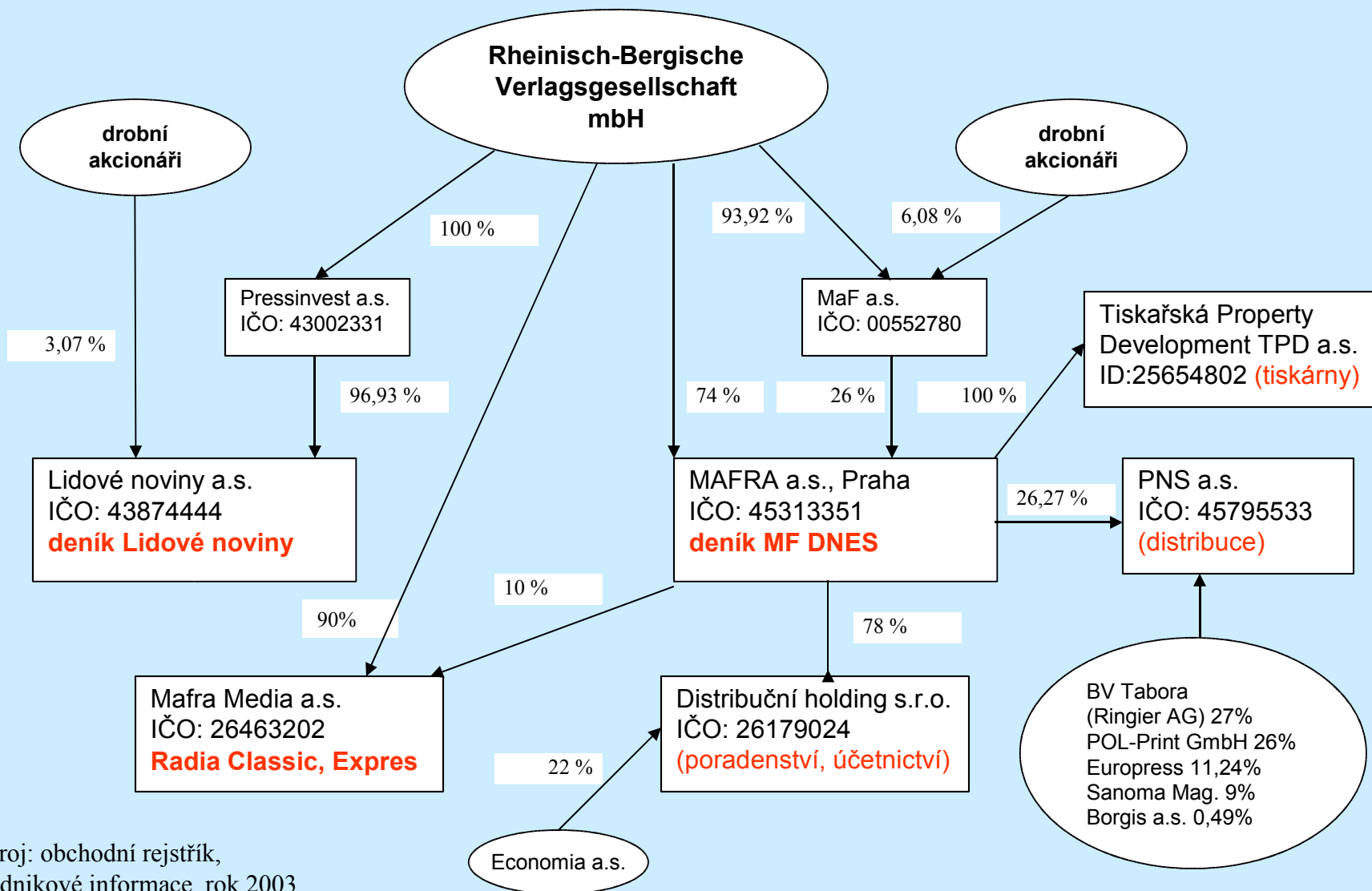
x) zdroj: Audit Bureau of Circulation ČR, xx) zdroj: Media Projekt 2004

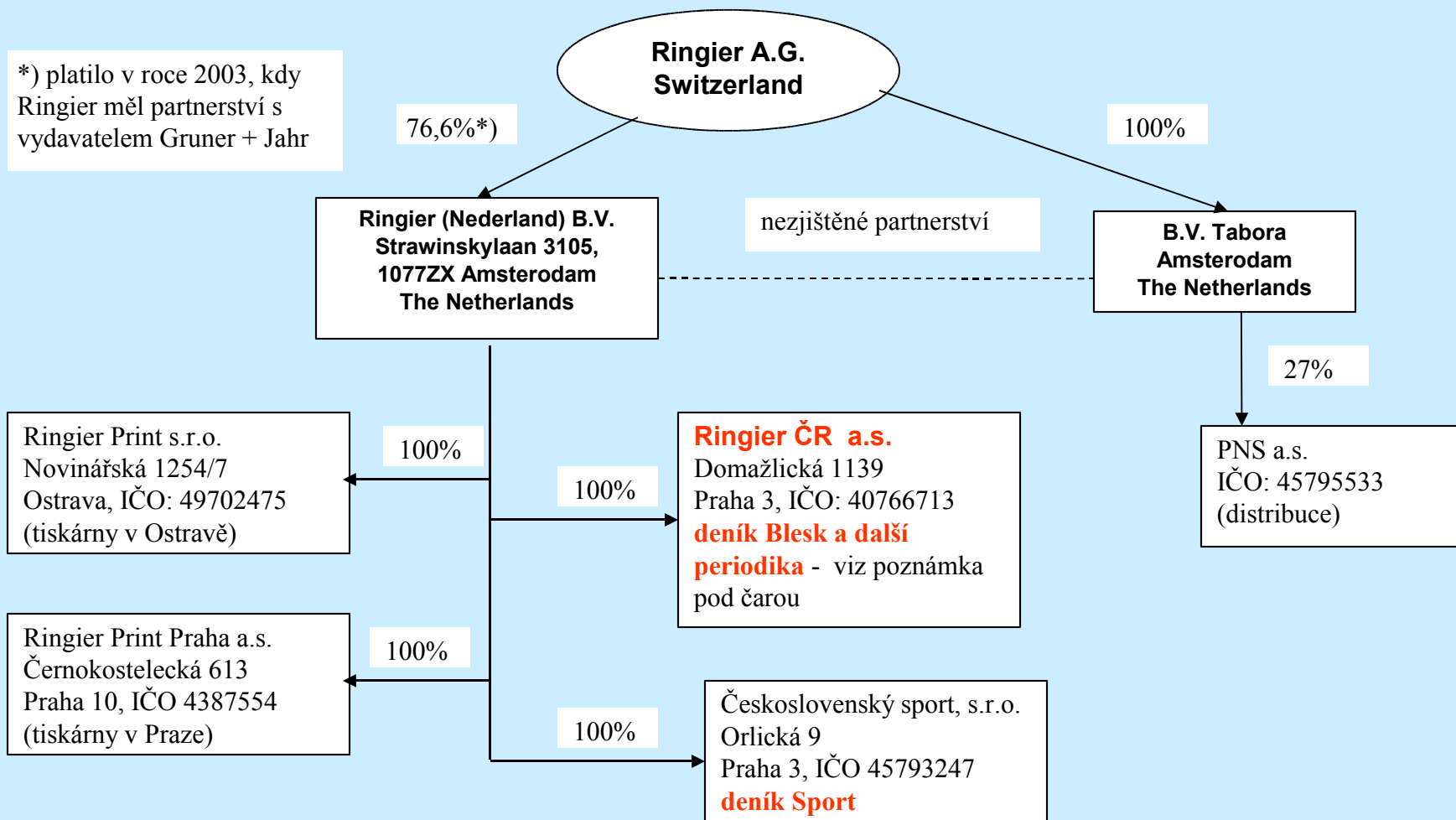
Případová studie: Česká republika

Případová studie: Česká republika

Případová studie: Česká republika

Ringier ČR, a. s., vydává **deníky** Blesk, Nedělní Blesk, Blesk magazín plus TV, Blesk extra, Sport, a **časopisy** Sport magazín, ABC, Reflex, Týdeník Televize, TV Revue a TV plus.

Případová studie: Česká republika

Vlastníci a obsah médií

- vlastníci největších médií nemají politickou agendu, jsou loajální k vládě a velkým stranám s různým stupněm kritičnosti k jejich pochybením
- tvář českých médií ovlivňují především ekonomické zájmy jejich majitelů
- ti na jedné straně mají zájem o celkovou společenskou stabilitu, o hospodářskou prosperitu a férové podmínky podnikání
- na straně druhé však usilují o to, aby jejich podniky pracovaly efektivně a se ziskem, tj. aby zvyšovaly prodaný náklad a přitažlivost pro zadavatele reklamy, což tlačí česká média jako celek, a zvláště zpravodajská periodika směrem k **infotainmentu a k bulvarizaci** agendy.

Případová studie: Česká republika

Pluralita českých médií a její podpora

- existují rozdílné názory na to zda dominantní postavení v jednotlivých segmentech mediálního trhu (televize, regionální tisk) ohrožuje tematickou i názorovou pluralitu českých médií
- kritici z řad kulturní fronty takovou situaci pokládají za hrozbu mediální plurality a žádají korekci ze strany regulátorů či státu
- legislativci a příslušné orgány státní správy jsou však toho názoru, že není třeba žádných zásahů, neboť spotřebitelé českých médií mají stále možnost volby
- protože rozhlas a televize jsou médii s nejširším společenským dopadem, životně důležitým prvkem zachování plurality je **podpora existence nezávislých veřejnoprávních médií**

Případová studie: Česká republika

Koncentrace vlastníctví českých médií

- koncentrace vlastníctví v českých médiích jako celku zatím nedosáhla takového stupně, který by ohrožoval svobodu a pluralitu médií.
- u tiskových médií existují případy vertikálních koncentrací (vydavatel je zároveň majitelem tiskáren a spolumajitelem distribuce tisku)
- protože zde však existuje větší počet soutěžitelů, tyto vertikální koncentrace nejsou pokládány za ohrožení hospodářské soutěže
- horizontální koncentrace médií jsou dosud v embryonálním stavu, prosadila se hlavně v segmentu regionálního tisku, nicméně existují už zárodky horizontální koncentrace napříč jednotlivými segmenty médií (majitel TV Prima proniká na rozhlasový trh a na trh časopisů, Mafra kupuje rozhlasové stanice)

Případová studie: Česká republika

Nezávislost českých médií

- v ČR existují právní a institucionální záruky svobody médií, podepřené zvýšenou citlivostí obyvatel na vměšování politiků do médií (viz televizní krize 2000-1)
- ohrožení svobody a plurality médií v České republice dnes přichází spíše z ekonomické než z politické sféry
- nezávislost médií ohrožuje vstřícný postoj vydavatelů k zadavatelům reklamy
- žurnalisté na pracovním trhu s převisem nabídky nad poptávkou přijímají bez výhrad podmínky stanovené vydavatelem, při konfliktu veřejného zájmu a obchodního zájmu vydavatele se často přiklánějí na stranu vydavatele

Případová studie: Česká republika

Závěrem:

- zápas o pluralitu a nezávislosť médií se v České republice v mnohém neliší od podobných zápasů kdekoli jinde na světě.
- pokud v České republice existují překážky, které by mohly bránit pluralitě médií a nezávislosti novinářů, nemají institucionální povahu
- médiím v České republice jako celku zatím nehrozí vznik názorového monopolu
- nedostatek rozmanitosti a jistá monotónnost českých médií je způsobena spíše omezeným trhem, na němž všichni hráči usilují o získání většinového publika, na menšinové zájmy a témata se nedostává prostoru a prostředků
- otázkou zůstává, zda a jak dlouho stav relativní plurality českých médií vydrží, a zda nepodlehne globalizačním trendům, které nahrávají velkým nadnárodním korporacím

Vplyv vlastníctva médií na ich nezávislosť a pluralitu

Bratislava, 20. október 2004
INEKO - Inštitút pre ekonomické
a sociálne reformy

Děkuji za pozornost

Milan Šmíd,
Univerzita Karlova, Česká republika

